

Puck, dnia 24.06.2026 r.

SE.033.2.2026.AS

Pan [REDACTED]
Podsekretarz Stanu
Ministerstwo Cyfryzacji

Dot. pisma znak DPiS.WAPST.510.2.20.2026

OPINIA W ZAKRESIE PLANOWNYCH DZIAŁAŃ

Szanowny Panie Podsekretarzu,

W odpowiedzi na pismo DPiS.WAPST.510.2.20.2026 z dnia 5 czerwca br. (data wpływu 11.06.2026 r.) dot. konsultacji założeń konkursu na pilotażowe wdrożenie oprogramowania open source w jednostkach samorządu terytorialnego, po wnikliwym przeanalizowaniu udostępnionego materiału informuję, co następuje:

Ad. 1. Nie rekomendowałbym definiowania open source wyłącznie poprzez zamkniętą listę licencji. Dla konkursu realizowanego w ramach działania 2.4 FERC ważniejsze jest osiągnięcie celów publicznych: interoperacyjności, niezależności od dostawcy, możliwości współdzielenia rozwiązań między JST oraz budowania kompetencji cyfrowych administracji.

Definicja powinna oczywiście opierać się na uznanych standardach licencyjnych, ale jednocześnie uwzględniać specyfikę administracji publicznej. Proponowałabym natomiast rozważyć następujące podejście:

Na potrzeby konkursu za rozwiązanie open source uznaje się oprogramowanie udostępniane na licencji zgodnej z definicją Open Source Definition (OSD) opracowaną przez Open Source Initiative (OSI) lub równoważnej, zapewniającej użytkownikowi prawo do korzystania z kodu źródłowego, jego analizy, modyfikacji i dalszego rozpowszechniania.

Jednocześnie rozwiązanie powinno umożliwiać jego samodzielne utrzymanie, rozwój i wdrażanie przez inne podmioty administracji publicznej bez uzależnienia od jednego dostawcy.

Takie sformułowanie jest istotne, ponieważ dla JST sam fakt udostępnienia kodu nie zawsze oznacza rzeczywistą "otwartość". Można bowiem spotkać rozwiązania formalnie otwarte, ale praktycznie niemożliwe do przejęcia przez inną jednostkę bez udziału pierwotnego wykonawcy.

Uważam, że definicja powinna się odwoływać do konkretnych licencji lub zapisów licencyjnych, ale raczej w formie katalogu przykładowego niż zamkniętej listy. Dla konkursu 2.4 FERC definicja open source nie powinna ograniczać się do pytania: „*czy kod jest dostępny?*”. Powinna odpowiadać na pytanie: „*czy rozwiązanie może być skutecznie przejęte, rozwijane i wykorzystywane przez inne jednostki samorządu terytorialnego?*”.

Dlatego rekomendowałbym połączenie dwóch elementów:

1. Formalnego - zgodność z definicją OSI i uznaną licencją open source,
2. Funkcjonalnego - interoperacyjność, możliwość replikacji, dostępność dokumentacji oraz brak uzależnienia od jednego dostawcy.

Takie podejście najlepiej realizuje cele 2.4 FERC związane z budową trwałych, współdzielonych i skalowalnych rozwiązań cyfrowych dla administracji samorządowej.

Ad. 2. Skuteczność wdrożeń realizowanych w ramach konkursu powinna być oceniana nie tylko przez pryzmat uruchomienia rozwiązania w danej jednostce samorządu terytorialnego, ale również jego trwałości, interoperacyjności, możliwości samodzielnego utrzymania oraz potencjału do wdrożenia w innych podmiotach administracji publicznej. Kluczowe znaczenie będą miały: ograniczenie uzależnienia od pojedynczych dostawców, wykorzystanie otwartych standardów, dostępność dokumentacji, akceptacja użytkowników końcowych oraz możliwość ponownego wykorzystania rezultatów projektu przez inne JST. Szczególnie pożądane powinny być wdrożenia, które wypracują powtarzalne modele migracji i utrzymania rozwiązań open source możliwe do zastosowania w różnych typach jednostek samorządowych, przy czym tutaj warto zwrócić szczególną uwagę na małe samorządy.

Ad. 3. W kontekście konkursu replikowalność powinna być traktowana jako jeden z głównych rezultatów pilotażu, a nie jedynie jego dodatkowa korzyść. Wdrażane rozwiązania powinny być projektowane w taki sposób, aby mogły zostać wykorzystane przez inne JST o różnej wielkości, poziomie dojrzałości cyfrowej oraz możliwościach organizacyjnych.

W szczególności warto wymagać:

- wykorzystania otwartych standardów wymiany danych i komunikacji;
- dokumentacji technicznej, organizacyjnej i użytkowej umożliwiającej samodzielne wdrożenie rozwiązania przez kolejną jednostkę;
- opracowania modelowego scenariusza wdrożenia, obejmującego wymagania organizacyjne, techniczne i kompetencyjne;

- przygotowania instrukcji migracji danych oraz integracji z najczęściej wykorzystywanymi systemami administracji publicznej;
- publikacji wytworzonych komponentów, konfiguracji oraz dokumentacji w sposób umożliwiający ich ponowne wykorzystanie.

Warto również premiować rozwiązania, które nie wymagają kosztownej infrastruktury ani specjalistycznych kompetencji dostępnych wyłącznie w największych samorządach. Pilotaż powinien odpowiadać nie tylko na pytanie „czy rozwiązanie działa?”, ale również „czy inne JST będą mogły je wdrożyć samodzielnie lub przy ograniczonym wsparciu zewnętrznym?”.

Ad. 4. W przypadku konkursu dotyczącego rozwiązań open source bezpieczeństwo powinno być rozpatrywane nie tylko jako kwestia techniczna, ale również jako element budowania zaufania do modelu wdrażania otwartego oprogramowania w administracji.

Istotnym elementem oceny bezpieczeństwa pilotaży powinno być uwzględnienie funkcjonującego w jednostce Systemu Zarządzania Bezpieczeństwem Informacji (SZBI), wynikającego z wymagań Krajowych Ram Interoperacyjności. Wdrażane rozwiązania powinny zostać objęte procesami zarządzania bezpieczeństwem obowiązującymi w danej jednostce, w szczególności w zakresie:

- analizy i szacowania ryzyka,
- zarządzania aktywami informacyjnymi,
- zarządzania uprawnieniami użytkowników,
- ciągłości działania,
- tworzenia i testowania kopii zapasowych,
- zarządzania podatnościami i aktualizacjami,
- obsługi incydentów bezpieczeństwa,
- monitorowania zgodności z obowiązującymi procedurami bezpieczeństwa.

Pilotaże powinny uwzględniać nie tylko bezpieczeństwo samego oprogramowania, ale również jego wpływ na funkcjonujący w JST System Zarządzania Bezpieczeństwem Informacji. Ocenie powinno podlegać, czy rozwiązanie może zostać objęte istniejącymi procesami zarządzania bezpieczeństwem oraz czy urząd dysponuje odpowiednimi kompetencjami i procedurami umożliwiającymi jego bezpieczne utrzymanie po zakończeniu projektu.

To podejście jest szczególnie istotne dla administracji publicznej, ponieważ zgodnie z KRI bezpieczeństwo jest rozumiane jako proces organizacyjny, a nie wyłącznie zestaw zabezpieczeń technicznych. W kontekście konkursu 2.4 FERC pozwoli to również ocenić, czy dane rozwiązanie open source jest realnie gotowe do szerszego wykorzystania przez inne JST.

Ad. 5. Jednym z najważniejszych wyzwań związanych z wdrażaniem rozwiązań open source w administracji publicznej jest przełamanie przyzwyczajęń użytkowników. Pracownicy urzędów często przez wiele lat korzystają z tych samych narzędzi i wypracowują określone sposoby realizacji swoich zadań. Nawet niewielkie zmiany interfejsu, nazewnictwa funkcji czy sposobu wykonywania codziennych czynności mogą powodować poczucie dyskomfortu oraz obawy o spadek efektywności pracy. W ramach pilotaży należy uwzględnić, że opór wobec nowych rozwiązań nie musi wynikać z ich jakości, lecz często jest naturalną reakcją na zmianę oraz konieczność opuszczenia dotychczasowej strefy komfortu. Dlatego w mojej opinii istotne jest odpowiednie zarządzanie zmianą, obejmujące:

- komunikowanie celu i korzyści wynikających z wdrożenia;
- zaangażowanie użytkowników w proces testowania i oceny rozwiązań;
- zapewnienie odpowiedniej ilości czasu na adaptację do nowych narzędzi;
- organizację praktycznych szkoleń opartych na codziennych zadaniach użytkowników;
- identyfikację i wspieranie lokalnych liderów zmian;
- zapewnienie szybkiej pomocy w pierwszym okresie po wdrożeniu.
- wyznaczenie koordynatora do opieki merytorycznej w urzędzie.

Warto również analizować doświadczenia pracowników związane z migracją oraz identyfikować najczęściej występujące bariery organizacyjne i psychologiczne. Wiedza ta może stanowić istotny rezultat konkursu i wspierać kolejne jednostki samorządu terytorialnego planujące podobne wdrożenia.

W przypadku pilotaży realizowanych w administracji publicznej sukces wdrożenia powinien być oceniany nie tylko przez pryzmat uruchomienia rozwiązania, ale również przez stopień akceptacji zmiany przez użytkowników końcowych oraz ich gotowość do trwałego korzystania z nowych narzędzi, co bardzo dobrze wpisuje się w ideę konkursu, ponieważ pozwala badać nie tylko czy open source działa technicznie, ale także w jaki sposób skutecznie przeprowadzać administrację przez proces zmiany organizacyjnej związanej z jego wdrażaniem.

Ad. 6. Ze względu na pilotażowy charakter konkursu wsparcie powinno obejmować nie tylko pomoc we wdrożeniu konkretnego rozwiązania, ale również budowanie wiedzy i kompetencji, które będą mogły zostać wykorzystane przez inne jednostki samorządowe.

Rekomendowane jest zapewnienie wsparcia na trzech poziomach.

Poziom 1 wsparcie centralne

Obejmujące:

- repozytorium wiedzy;

- wzory dokumentów;
- dobre praktyki wdrożeniowe;
- webinaria i szkolenia;
- katalog rekomendowanych rozwiązań open source.

Poziom 2 wsparcie eksperckie

Obejmujące:

- konsultacje techniczne;
- wsparcie architektoniczne;
- wsparcie w zakresie cyberbezpieczeństwa;
- wsparcie prawne i licencyjne;
- konsultacje dotyczące migracji danych oraz integracji systemów.

Poziom 3 społeczność praktyków

Szczególnie istotna z perspektywy celów konkursu.

Powinna umożliwiać:

- wymianę doświadczeń między JST;
- prezentowanie rezultatów pilotaży;
- współtworzenie dokumentacji i dobrych praktyk;
- identyfikację wspólnych problemów i rozwiązań.

Warto również rozważyć stworzenie „**Repozytorium wdrożeń open source dla JST**”, centralnego mechanizmu gromadzenia rezultatów projektów, tak aby każda kolejna JST mogła korzystać z doświadczeń wcześniej zrealizowanych pilotaży.

W perspektywie długoterminowej największą wartość dla administracji publicznej przyniesie nie pojedyncze udane wdrożenie, lecz stworzenie ekosystemu wiedzy, kompetencji i gotowych do wykorzystania rozwiązań open source, które będą mogły być stopniowo adaptowane przez kolejne jednostki samorządu terytorialnego.

Z poważaniem

Sekretarz Miasta Puck

Członek Zarządu Krajowej Rady Forów Sekretarzy

(podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym)